

Eeva-Johanna Eloranta sd ym.

Lakialoite varhaiskasvatuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tämä on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle HE 40/2018 vp. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi varhaiskasvatuslaki.

Aloitteessa esitetään varhaiskasvatuksen subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttamista.

PERUSTELUT

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen tulee edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Lisäksi varhaiskasvatuksen tulee muun ohella antaa lapselle yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen ja edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen on ristiriidassa laissa määriteltyjen varhaiskasvatuksen keskeisten tavoitteiden kanssa. Rajaaminen heikentää varhaiskasvatuksen mahdollisuuksia edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimisen edellytyksiä. Se heikentää myös lapsen vertaissuhteita ja mahdollisuuksia vastata lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin.

Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen on ristiriidassa perustuslain ja YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen kanssa. Esitys ei turvaa jokaiselle lapselle yhdenvertaista oikeutta varhaiskasvatuslain tavoitteiden mukaiseen varhaiskasvatukseen, koska lapset asetetaan eriarvoiseen asemaan heidän vanhempiansa työmarkkina-aseman mukaan. YK:n lasten oikeuksien komitea suosittelee Suomelle (2011), että varhaiskasvatusohjelmien kattavuutta ja laatua tulisi parantaa. Komitea myös suosittelee, että Suomen tulisi kannustaa nykyistä useampia vanhempia, joiden lapset eivät ole päivähoitossa, ilmoittamaan lapsensa varhaiskasvatusohjelmiin, jotta heidän suomen kielen taitonsa ja sosiaaliset taitonsa kehittyisivät ja kouluun siirtymisensä helpottuisi ja jotta epäonnistuminen koulunkäynnissä ja koulupudokkuus voitaisiin estää.

OECD:n laskelmien mukaan yhden euron panostus varhaiskasvatukseen tuottaa yhteiskunnalle seitsemän euroa. Panostus vaikuttaa lapsen koko elämään parempana koulutustasona, pidempänä työurana ja sitä kautta koko elämänlaatuun. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen on vaarantanut yhdessä ryhmäkokojen kasvattamisen kanssa varhaiskasvatuksen laadun. Nämä varhaiskasvatuksen heikennykset tulevat suomalaiselle yhteiskunnalle todella kalliiksi ja jättävät pysyviä jälkiä suomalaisten lasten ja perheiden hyvinvointiin.

Lakialoite LA 17/2018 vp

Suomessa opettajan ohjaamaan päiväkotien pedagogiseen varhaiskasvatukseen osallistuu vain 70 % 3—5-vuotiaista lapsista. Tämä on huomattavasti vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa ja OECD-maissa. Suomi on talousarviossaan sitoutunut EU:n tavoitteeseen, että 95 % yli 4-vuotiaista lapsista osallistuisi laadukkaisiin pedagogisiin varhaiskasvatuspalveluihin vuoteen 2020 mennessä. EU ja OECD laskevat varhaiskasvatuspalveluihin pedagogisen, opettajan johdolla tapahtuvan toiminnan.

Laadukas varhaiskasvatus ehkäisee syrjäytymistä. Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen on lisännyt lasten keskinäistä eriarvoisuutta, ja kärsijöinä ovat olleet erityisesti heikommassa asemassa olevat lapset, kuten työttömien vanhempien ja maahanmuuttajataustaisten vanhempien lapset. Maahanmuuttajalasten kotoutumisen ja kielen oppimisen kannalta olisi erityisen tärkeää, että he osallistuvat varhaiskasvatukseen.

Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen on heikentänyt myös lapsen osallisuutta ryhmässä. Epäsäännöllinen muutamana päivänä viikossa tapahtuva toiminta on johtanut siihen, että lapsi ei koe olevansa osallinen vaan altistuu ulkopuolisuuden kokemukselle, syrjäytymiselle ja kiusaamiselle. Jatkuvat muutokset lapsiryhmissä altistavat lapsia myös stressille ja vaikuttavat lasten väliin pysyviin kaverisuhteisiin. Se on myös pedagogisesti huono ratkaisu.

Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen on johtanut siihen, että kuntakohtaiset ratkaisut eroavat toisistaan. Kaikilla lapsilla ei ole enää yhtäläistä oikeutta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen taustasta, vanhempien työmarkkina-asemasta ja asuinpaikasta riippumatta. Varhaiskasvatuksen säästöt ovat johtaneet siihen, että lapsiryhmien suuruus vaihtelee hyvin paljon asuinpaikasta riippuen. Lasten ja perheiden eriarvoisuus on kasvanut riippuen siitä, missä kunnassa he asuvat.

Selvityksessä varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista (VaKaVai VNK 2017) todetaan: "Vuoden 2016 lainsäädännön muutoksiin liittyen kunnat ovat käyttäneet itsehallintoon perustuvaa oikeuttaan ja ratkaisseet eri tavoin kysymykset lapsen subjektiiivisestä varhaiskasvatusoikeudesta sekä lasten ja aikuisten välisestä suhdeluvusta päiväkotiryhmissä. Osassa kuntia ja päiväkoteja lapsiryhmien kokoonpanot ovat moninaisia, ryhmissä esiintyy lasten vaihtuvuutta ja lasten määrä ryhmissä on kasvanut. Työntekijöiden ja vanhempien keskuudessa näitä muutoksia arvioitiin kriittisesti. Työntekijöiden mukaan heidän mahdollisuutensa lasten yksilölliseen huomioimiseen olivat vähentyneet. Työntekijät kuvasivat myös levottomuuden, melun, tilojen ahtauden ja vaaratilanteiden lisääntyneen päiväkodeissa. Vanhemmat kritisoivat muutosten heikentäneen lasten ja perheiden tasavertaisuutta ja lasten vertaissuhteiden pysyvyyttä".

Varhaiskasvatuksen laadun tulee olla tasalaatuaista kunnasta tai varhaiskasvatuspaikasta riippumatta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Varhaiskasvatustilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—11 §

(Kuten HE 40/2018 vp)

12 §

Oikeus varhaiskasvatukseen

Sen lisäksi, mitä 5 §:ssä säädetään, kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi ennen perusopetuslaissa tarkoitetun oppivelvollisuuden alkamista saa varhaiskasvatusta kunnan järjestämässä 1 §:n 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetussa paikassa sen ajan päätyttyä, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslaissa tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa. Varhaiskasvatusta ei kuitenkaan ole järjestettävä aikana, jolta voidaan suorittaa sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella maksettavaa isyysrahaa.

Varhaiskasvatusta ei ole järjestettävä, kun lapsi osallistuu perusopetuslaissa tarkoitettuun esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan taikka perusopetukseen.

13—76 §

(Kuten HE 40/2018 vp)

2.

Laki

varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

(Kuten HE 40/2018 vp)

Lakialoite LA 17/2018 vp

3.

Laki

perusopetuslain muuttamisesta

(Kuten HE 40/2018 vp)

4.

Laki

yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain muuttamisesta

(Kuten HE 40/2018 vp)

5.

Laki

lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

(Kuten HE 40/2018 vp)

Lakialoite LA 17/2018 vp

Helsingissä 27.4.2018

Eeva-Johanna Eloranta sd
Jukka Gustafsson sd
Tarja Filatov sd
Maria Guzenina sd
Timo Harakka sd
Mika Kari sd
Krista Kiuru sd
Ilkka Kantola sd
Sirpa Paatero sd
Joona Räsänen sd
Kristiina Salonen sd
Suna Kymäläinen sd
Johanna Ojala-Niemelä sd
Katja Taimela sd